

กรอบแนวคิดในการศึกษาการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล Maritime Medicine Nursing Conceptual Framework

นาวาโทหญิง ดร.พ.ว.สุวพัทธ์ เวศม์วิบูลย์*
CDR Suwapak Vesamavibool, R.N., Ph.D.*

บทคัดย่อ

การพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเลเป็นสมรรถนะหลักของพยาบาลทหารเรือ ซึ่งแสดงถึงความมี
อัตลักษณ์ด้านความเชี่ยวชาญในการให้การดูแลผู้ประกอบอาชีพทางทะเลตามบทบาทหน้าที่ของพยาบาล
ภายใต้ทรัพยากรที่มีความจำกัดตามบริบทของพื้นที่ทางทะเล ซึ่งในปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ
ของผู้ประกอบอาชีพทางทะเลมีการรวบรวมองค์ความรู้ได้อย่างไม่ครอบคลุม จึงทำให้ไม่สามารถสร้าง
องค์ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลเพื่อการดูแลสุขภาพได้อย่างครอบคลุม บทความนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่ออธิบาย
กรอบแนวคิดและขั้นตอนในการศึกษาการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับ
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ ปัญหาสุขภาพ และโรคของผู้ประกอบอาชีพทางทะเลรวมถึง
บทบาทของพยาบาล โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล

คำสำคัญ : การพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล กรอบแนวคิด

Abstract

Maritime medicine nursing is the core competency of navy nurses which shows unique
proficiency of the profession in providing care for occupations in all maritime dimensions, that
covers the aspect of nursing care under limited resources in the context of maritime areas.
At present, the knowledge about health status of marine occupations is still limited resulting in
a limitation of nursing knowledge in providing comprehensive health care for them. This article
aims to clarify conceptual framework and the procedures in the study of maritime medicine
nursing in order to gain comprehensive knowledge about the factors that contribute to health
status, health problems, and diseases among marine occupations, as well as the role of navy
nurse in providing care. Ultimately, its goal is to be a source of learning and a center of maritime
medicine nursing.

Keywords : maritime medicine nursing, conceptual framework

* อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

บทนำ

กองทัพเรือ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการปฏิบัติการทางทหารในทะเล ลำน้ำ และพื้นที่บริเวณชายฝั่งของประเทศไทยทั้งในฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน มีหน้าที่ในการเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ที่มีความหมายครอบคลุมถึงอำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน สิทธิอธิปไตย และเขตอำนาจของชาติทางทะเล ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และการมีสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ และการดำเนินกิจกรรมทางทะเล โดยมีการจัดแบ่งส่วนราชการที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวในทุกมิติ ทั้งเหนือน้ำ ใต้น้ำ และเกาะแก่ง ภายใต้ส่วนกำลังรบประกอบด้วย กองเรือยุทธการ ทหารเรือภาค หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน และหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง

ปัจจัยสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาอธิปไตยของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกำลังพลที่มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ ซึ่งกรมแพทย์ทหารเรือ เป็นหน่วยงานสนับสนุนหลัก ที่ทำหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของกำลังพลกองทัพเรือ โดยมีวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2559 – 2562 ที่จะ “เป็นองค์กรแพทย์ทหารที่มีขีดสมรรถนะสูง และเป็นผู้นำด้านเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศ”¹ มีเป้าหมายที่จะให้บริการเวชกรรมทางทะเลได้อย่างมีมาตรฐานสากล โดยกลุ่มเป้าหมายไม่เพียงแต่จะดูแลสุขภาพของกำลังพลกองทัพเรือเท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตไปยังประชาชนที่ประกอบอาชีพทางทะเลทั้งหมด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาองค์ความรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยหรือการจัดการความรู้ เพื่อจะนำมาใช้เป็นฐานในการปฏิบัติงานและบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพเพื่อให้บริการสุขภาพแก่กำลังพลกองทัพเรือและประชาชน ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของวิชาชีพการพยาบาล แต่ยังคงขาดจุดเน้นของการเป็นพยาบาลทหารเรือที่ควรมีความแตกต่างไปจากพยาบาลวิชาชีพทั่วไป นั่นคือ การมีความรู้และสมรรถนะในการให้การพยาบาลแก่กำลังพลกองทัพเรือและประชาชนที่ประกอบอาชีพทางทะเล ซึ่งมีลักษณะงาน ลักษณะแวดล้อมทางกายภาพในภาวะปกติและภาวะที่ไม่ปกติ ที่ส่งผลต่อสุขภาพและความเจ็บป่วย ผู้เขียนในฐานะอาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือจึงได้เขียนบทความนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอกรอบแนวคิดในการศึกษาการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการศึกษาวิจัย สร้างองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษา การให้บริการทางด้านวิชาการ และให้บริการสุขภาพแก่ผู้ประกอบอาชีพทางทะเล และสร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายที่จะเป็น “แหล่งเรียนรู้ด้านการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล” ของชาติต่อไป

เวชศาสตร์ทางทะเล

การให้คำนิยามเกี่ยวกับเวชศาสตร์ทางทะเลและขอบเขตในการศึกษาศาสตร์ทางด้านนี้ มีข้อถกเถียงกันมาอย่างยาวนาน เนื่องจากมีลักษณะแตกต่างสาขาทางการแพทย์อื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะแบ่งแยกไปตามความเจ็บป่วยหรือโรคตามระบบของร่างกาย Tim, Schreiner ให้คำนิยามว่า เวชศาสตร์ทางทะเล คือ กิจกรรมทางการแพทย์ที่ให้ความสำคัญกับลูกจ้าง สภาพการทำงาน สภาพการเป็นอยู่ สุขภาพและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานที่ทะเล ซึ่งหมายรวมถึงผู้ปฏิบัติงานในเรือพาณิชย์ ทหารเรือ ชาวประมง นักบิน ผู้ทำงานบนแท่นขุดเจาะ และเรือสำราญ² สำหรับในประเทศไทยถูกนิยามครั้งแรกในตำราเวชศาสตร์ทางทะเลว่า หมายถึง ศาสตร์ของการดูแลทางการแพทย์ในกลุ่มประชากรที่มีสภาวะทางสุขภาพ การเจ็บป่วย การทำงาน และความเครียด ที่มีลักษณะเฉพาะกับงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางน้ำ ทะเล และชายฝั่ง ซึ่งมีขอบเขตในลักษณะของการบูรณาการงานของสหสาขาวิชาชีพด้านการแพทย์และความปลอดภัยทั้ง 4 มิติ คือ การส่งเสริม การป้องกันก่อนการเกิดโรค การรักษาผู้บาดเจ็บในสภาวะที่ขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และการฟื้นฟูสภาพของผู้เจ็บป่วย³ จากคำนิยามและขอบเขตงานเวชศาสตร์ทางทะเลที่กำหนดไว้ทางการแพทย์ สามารถสรุปได้ว่า เป็นศาสตร์ของการดูแลภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับทะเลที่มีผลมาจากลักษณะงาน สภาพแวดล้อมและความเสี่ยงต่างๆ ภายใต้ความจำกัดของทรัพยากรในการให้การดูแล ดังนั้นพยาบาลซึ่งเป็นหนึ่งในสหสาขาวิชาชีพทางด้านสาธารณสุขจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างองค์ความรู้ทางการแพทย์ที่สอดคล้องกับองค์ความรู้ทางการแพทย์อย่างครอบคลุมตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2540 ที่กล่าวว่า การพยาบาล หมายความว่า การกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการดูแล และการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค⁴

ปัจจุบันการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาวะสุขภาพและโรคที่เกิดขึ้นกับทหารเรือและผู้ประกอบอาชีพทางทะเลในประเทศไทยนั้นยังมีไม่มากนัก การตรวจสุขภาพประจำปีของกำลังพลกองทัพเรือทุกคนเป็นการตรวจร่างกายทั่วไป ไม่ได้จำแนกประเภทตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ สำหรับการศึกษาในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทางทะเลกลุ่มอื่น ผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีการศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมปกป้องสุขภาพของชาวประมง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและการดำน้ำ ถึงร้อยละ 56.94 และ 59.81 ตามลำดับ ชาวประมงมีภาวะสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ภาวะสุขภาพทั่วไป มีการเจ็บป่วยจากอุบัติเหตุมากที่สุดถึงร้อยละ 50.00 ภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงจากการทำงาน พบว่า มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดข้อมากที่สุด ร้อยละ 76.56⁵ และมีบทความที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพของพนักงานใต้น้ำ โดยงานเวชศาสตร์ใต้น้ำ โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ได้รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์โรคที่เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2553 โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต ได้ทำการสำรวจสถิติของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทางทะเลหรือเรียกว่า “ชาวเล” ที่อาศัยอยู่บนเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล จำนวน 319 ราย พบว่า มีชาวเลจำนวน 216 ราย เคยมีอาการของ

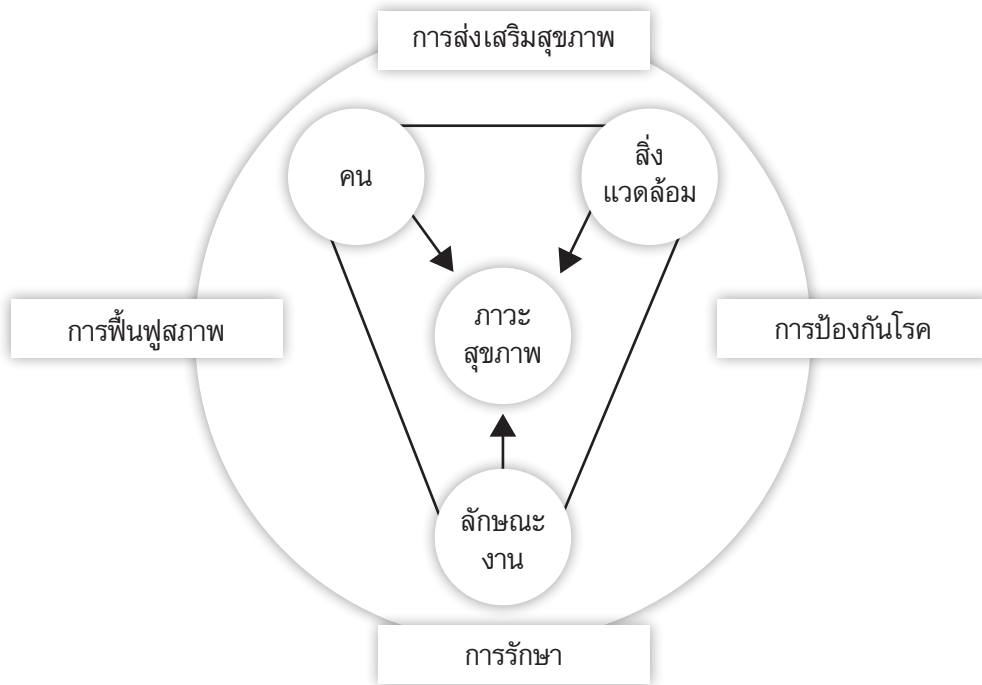

โรคน้ำหนีบ (Decompression Illness) และระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2540 มีชาวเลที่เสียชีวิตจากโรคน้ำหนีบถึง 13 ราย และในปี พ.ศ. 2550 กรมแพทยทหารเรือ ได้สำรวจพบว่า ชาวมอแกนบนเกาะเหลาและเกาะช้าง จังหวัดระนอง มีการเสียชีวิตจากโรคน้ำหนีบจากการรับจ้างจับปลิงทะเลส่งให้นายหน้าสาเหตุมาจากการใช้เครื่องมือดำน้ำที่ผลิตขึ้นเองที่ไม่มีคุณภาพ การรีบขึ้นจากน้ำเพื่อขึ้นเรือหนีตำรวจ การดำน้ำนานเกินไ้โดยไม่มีการเตรียมร่างกายให้พร้อมก่อนการดำน้ำ⁶ อย่างไรก็ตามสภาวะสุขภาพและโรคที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบอาชีพทางทะเล ยังคงจำเป็นต้องมีการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังและเป็นระบบในทุกกลุ่มอาชีพ เพื่อให้ทราบถึงโรคที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Work-Related Disease) และโรคจากการทำงาน (Occupational Disease) อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ประกอบอาชีพทางทะเลได้ ดังนั้นการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล จึงเป็นการกำหนดขอบเขตโดยการบูรณาการศาสตร์สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ทำให้เกิดความชัดเจน สามารถศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษาการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล

กรอบแนวคิดการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเลเกิดขึ้นจากการที่บูรณาการงานอาชีพเวชศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาการแพทย์แขนงหนึ่งว่าด้วยเรื่องการดูแลสุขภาพของคนทำงาน ครอบคลุมตั้งแต่การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสุขภาพของคนทำงาน⁷ และการพยาบาลซึ่งเป็นศาสตร์ของการกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการดูแล และการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาล⁴ โดยศึกษาจำแนกตามมิติพื้นที่ของทะเล คือ เหนือน้ำ ใต้น้ำ ชายฝั่ง และเกาะแก่งหรือแท่นขุดเจาะ โดยการสร้างกรอบแนวคิดดังกล่าว เชื่อว่าภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพทางทะเลเกิดขึ้นจากปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะของงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีหรือเกิดความเจ็บป่วย ดังนั้นพยาบาลจึงต้องให้การดูแลสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพทางทะเลอย่างครอบคลุมตามบทบาทที่ถูกกำหนดตามมิติพื้นที่ทางทะเล ดังแผนภาพ

มิติพื้นที่ทางทะเล : ผิวน้ำ ใต้น้ำ พื้นที่ที่ติดทะเล หรือพื้นที่ที่มีน้ำทะเลล้อมรอบ

จากกรอบแนวคิดนี้ สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพหรือก่อให้เกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Work-Related Disease) และโรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน (Occupational Disease) ของผู้ประกอบการอาชีพทางทะเล ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 3 ปัจจัย คือ

1.1 ปัจจัยด้านคน คือ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น อายุ เพศ สถานภาพการสมรส การศึกษา พฤติกรรม ความแตกต่างระหว่างบุคคลเหล่านี้เป็นปัจจัยชักนำต่อการเกิดอันตรายหรือเจ็บป่วย ดังเช่น เพศชายมีพฤติกรรมของการดื่มสุรามากกว่าเพศหญิง ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการมีสติสัมปชัญญะที่ไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

1.2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ความร้อน ความเย็น แสงสว่าง หมอก ความกดอากาศ เป็นต้น 2) สิ่งแวดล้อมทางเคมี ได้แก่ ควัน ก๊าซ ไอระเหย 3) สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ ได้แก่ ไวรัส แบคทีเรีย เชื้อโรคต่างๆ 4) การยศาสตร์ หรือ เออร์โกโนมิกส์ ได้แก่ การจัดสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน⁷ และ 5) สิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา สังคม ได้แก่ ความเครียด ความกดดันในการทำงาน ซึ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานเหล่านี้ก็ส่งผลต่อ

สภาวะสุขภาพ การเกิดโรค หรือเกิดอุบัติเหตุของผู้ปฏิบัติงานได้เช่นกัน ตัวอย่างจากข้อมูลของ International Committee on Seafarers' Welfare ที่ได้สร้าง Guidelines for Mental Care Onboard Merchant Ships พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในเรือมักจะเกิดอุบัติเหตุพลัดตกจากดาดฟ้าเรือ และกราบเรือเป็นสถานที่เสี่ยงต่ออันตราย⁸ เป็นต้น

1.3 ปัจจัยด้านลักษณะงาน เป็นปัจจัยที่จะศึกษาถึงหน้าที่รับผิดชอบที่มีผลต่อการเกิดปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ เช่น ภารกิจของนักทำลายใต้น้ำจู่โจมของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือที่มีหน้าที่ปฏิบัติการทำลายกองเรือและสถานที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ของฝ่ายตรงข้าม ทำการก่อวินาศกรรมและปฏิบัติการลับ เป็นภารกิจที่อยู่ภายใต้ความเสี่ยงภัยและความกดดัน ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดความเจ็บป่วยของสุขภาพกายและจิตใจได้มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพใต้น้ำอื่นๆ

2. ภาวะสุขภาพ คือ สุขภาพทางร่างกายและทางจิตใจของผู้ประกอบอาชีพทางทะเลที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพ ได้แก่ ปัจจัยด้านคน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านลักษณะงาน ตัวอย่างเช่น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้ศึกษาพบว่า อาชีพเดินเรือเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำอัศวินบาตรกรรมเป็นอันดับสอง รองจากผู้ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจากกรณีศึกษาของลูกเรือชาวอินเดียนที่มาขอรับคำปรึกษาจาก Seafarer Help ของ International Seafarer's Welfare and Assistance Network โดยบอกว่ามีความรู้สึกเหมือนอยากฆ่าตัวตาย เพราะรู้สึกโดดเดี่ยวภายหลังจากออกเรือได้ประมาณ 4 เดือน และไม่ยอมโทรศัพท์ระบายให้ครอบครัวฟังเพราะคิดว่าจะเป็นการสร้างภาระให้กับคนในครอบครัว และรู้สึกไม่สะดวกใจที่จะระบายความรู้สึกนี้ให้กับเพื่อนที่เป็นลูกเรือด้วยกันฟังเพราะกลัวบริษัทจะส่งตัวเขากลับและเลิกจ้างงาน⁹

3. การพยาบาล คือ กิจกรรมที่พยาบาลจะต้องดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรคเบื้องต้นและการช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค และการฟื้นฟูสภาพของผู้ที่เกิดความเจ็บป่วย

4. มิติพื้นที่ทางทะเล ประกอบด้วย พื้นที่บนพื้นผิวทะเล พื้นที่ใต้น้ำทะเล และพื้นดินที่ติดน้ำทะเลหรือมีน้ำทะเลล้อมรอบ ได้แก่ ชายฝั่ง เกาะแก่ง และแท่นขุดเจาะ ซึ่งมิติพื้นที่เหล่านี้จะก่อให้เกิดความแตกต่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและลักษณะงานที่ปฏิบัติ เช่น จากรายงานการศึกษาของแพทย์อาวุโสที่มีประสบการณ์ในการทำงานในบริษัทขุดเจาะน้ำมันในประเทศนอร์เวย์ และมีความร่วมมือระหว่างหน่วยบริการทางการแพทย์บนแท่นขุดเจาะน้ำมันของสหราชอาณาจักร ประเทศเนเธอร์แลนด์ และเดนมาร์คพบว่า การทำงานบนแท่นขุดเจาะน้ำมันจะเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีการสัมผัสกับสารเคมี ทั้งที่มีลักษณะที่เป็นของแข็ง ของเหลว และลอยในอากาศ สัมผัสกับเสียงดัง การสั่นสะเทือน การเผชิญกับอุณหภูมิที่สูงหรือต่ำ สภาพแวดล้อมที่มีลมและคลื่นแรง ต้องทำงานกับเครื่องจักรตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพทางกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน¹⁰

ขั้นตอนในการศึกษาตามกรอบแนวคิด

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยด้านคน ด้านสิ่งแวดล้อม และลักษณะงานของแต่ละกลุ่มอาชีพ จำแนกกลุ่มตามมิติของพื้นที่ทางทะเล ได้แก่ 1) อาชีพที่ทำงานโดยส่วนใหญ่อยู่บนพื้นผิวน้ำทะเล เช่น ทหารเรือที่ปฏิบัติงานในเรือรบ ชาวประมง 2) อาชีพที่ทำงานใต้น้ำ เช่น ทหารเรือในหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ ผู้มีอาชีพธุรกิจดำน้ำ และ 3) อาชีพที่ทำงานอยู่บนพื้นดินที่ติดน้ำทะเลหรือมีน้ำทะเลล้อมรอบ เช่น ทหารเรือที่ปฏิบัติงานบนเกาะ พนักงานที่ทำงานบนแท่นขุดเจาะ ท่าเรือ อู่ต่อเรือ หรือชาวประมง
2. นำข้อมูลเบื้องต้นมาเป็นฐานในการสร้างแบบสอบถามเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพทางทะเล สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ ความเจ็บป่วย และโรคที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Work-Related Disease) และโรคจากการทำงาน (Occupational Disease) ของแต่ละกลุ่มอาชีพ
3. สร้างองค์ความรู้ด้านการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล ดังนี้
 - 3.1 การส่งเสริมสุขภาพแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อลดจำนวนผู้เจ็บป่วยรายใหม่ โดยการให้ความรู้ สอน แนะนำ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจตามบริบทของแต่ละกลุ่มอาชีพให้แข็งแรงอยู่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและอันตรายจากการประกอบอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ
 - 3.2 การป้องกันปัญหาสุขภาพแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อลดจำนวนผู้เจ็บป่วยรายใหม่ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงจากการทำงาน โดยการให้ความรู้และการบริหารจัดการเพื่อป้องกัน ควบคุมโรคหรือลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดในขณะทำงานที่มีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมและลักษณะงาน รวมถึงการค้นหากลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงทางสุขภาพก่อนเกิดภาวะความเจ็บป่วย
 - 3.3 การรักษาโรคเบื้องต้นและการช่วยแพทย์ในการรักษาแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อลดความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเจ็บป่วย โดยการให้การพยาบาลตามโรคที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับบริบทและความจำกัดของทรัพยากรตามมิติของพื้นที่ทางทะเล
 - 3.4 การฟื้นฟูสภาพแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อลดความพิการที่เป็นผลมาจากการเกิดความเจ็บป่วย โดยให้การพยาบาลช่วยเหลือให้ผู้ป่วยสามารถรักษาส่วนที่อาจเกิดความสูญเสียหรือพิการไปแล้วให้คงอยู่ในสภาพเดิม โดยไม่ให้ความเสื่อมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้ป่วยกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติและสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด

สรุป

การพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล เป็นศาสตร์ในการให้การพยาบาลแก่ผู้ประกอบอาชีพทางทะเล ที่ปฏิบัติงานบนผิวน้ำ ใต้น้ำ ชายฝั่ง เกาะแก่ง และบริเวณพื้นที่ที่มีน้ำทะเลล้อมรอบอย่างครอบคลุมทั้ง การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลขั้นต้นและช่วยเหลือแพทย์ในการรักษาและการฟื้นฟูสภาพ ในสภาวะที่มีทรัพยากรจำกัดภายใต้บริบทของพื้นที่ทางทะเล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญของ พยาบาลทหารเรือทุกคน การพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเลนับเป็นศาสตร์ใหม่ที่ยังขาดการศึกษาเพื่อสร้าง องค์ความรู้มาก่อน เป็นการบูรณาการอาชีพเวชศาสตร์และศาสตร์ทางการพยาบาลเข้าด้วยกัน โดยกรอบ แนวคิดในการศึกษาจะกำหนดตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพตามหลักของอาชีพเวชศาสตร์ ได้แก่ ปัจจัย ด้านคน ด้านสภาพแวดล้อม และลักษณะงาน ซึ่งจะนำไปสู่การทบทวนวรรณกรรม สร้างแบบสอบถามเพื่อ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ ความเจ็บป่วย และโรคที่เกี่ยวข้องกับ การทำงาน และโรคที่เกิดขึ้นจากการทำงานของผู้ประกอบอาชีพในแต่ละพื้นที่ทางทะเล จากนั้นจึงกำหนด บทบาทพยาบาลที่สอดคล้องกับภาวะสุขภาพ ปัญหาสุขภาพ และโรคของผู้ประกอบอาชีพทางทะเล องค์ความรู้ด้านการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเล ซึ่งจะช่วยให้พยาบาลทหารเรือมีสมรรถนะในการ ปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับสหสาขาวิชาชีพในการให้บริการเวชกรรมทางทะเลได้อย่างมีมาตรฐานในระดับ สากล และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพยาบาลเวชศาสตร์ทางทะเลได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

1. กรมแพทย์ทหารเรือ. แผนยุทธศาสตร์กรมแพทย์ทหารเรือ พ.ศ. 2559–2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายยุทธศาสตร์และพัฒนาคุณภาพ กรมแพทย์ทหารเรือ; 2558.
2. Carter T, Schreiner A. Textbook of Maritime Medicine. [Internet]. [cited 2017 December 24]. Available from: <http://textbook.ncmm.no/index.php/textbook-of-maritime-medicine>.
3. ธนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์. เวชศาสตร์ทางทะเล. ใน ชัยภัทร แก้วกล้า, ปิยะวัฒน์ วงษ์วานิช, อติพงษ์ สุจิรัตน์, ธนวัฒน์ ศุภนิตยานนท์, บรรณาธิการ. เวชศาสตร์ทางทะเล. นนทบุรี: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง; 2557. หน้า 5–15.
4. สภาการพยาบาล. พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 พร้อมด้วยกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศกระทรวงสาธารณสุข และข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศสภาการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุดทอง; 2557.
5. วัชรพร เชยสุวรรณ, อานันทนา ชื่นวิสิทธิ์, อมรทิพย์ ณ บางช้าง, ชนุดรา เกิดมณี, สุภรณ์ โพธิสา. การศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมปกป้องสุขภาพของชาวประมง จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารแพทย์นาวี 2557;41(3):1-22.
6. งานเวชศาสตร์ใต้น้ำ โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต. สถานการณ์การเกิดโรคจากการดำน้ำในประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2560]. แหล่งที่มา: <http://www.vachiraphuket.go.th/hc/index.php?name=data&file=showdata&id=3>.
7. วิวัฒน์ เอกบุรณะวัฒน์. อาชีวเวชศาสตร์คืออะไร. ใน วิวัฒน์ เอกบุรณะวัฒน์, วัชรอาทร ดุลยสถิต, นวพรรณ ผลบุญ, บรรณาธิการ. แรกเริ่มเรียนรู้อาชีวเวชศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. ชลบุรี: สัมมาอาชีวะ; 2560. หน้า 1-3.
8. International Committee on Seafarers' Welfare. Guidelines for Mental Care Onboard Merchant Ships. [Internet]. [cited 2017 October 10]. Available from: https://www.shipownersclub.com/media/2016/12/ISWAN-Mental-Care-_A4-Guidelines-2016.pdf.
9. International Seafarer's Welfare and Assistance Network. Seafarer Help supports seafarer with suicidal thoughts. [Internet]. [cited 2017 October 21]. Available from: <https://seafarerswelfare.org/news-and-media/latest-news/seafarerhelp-supports-seafarer-with-suicidal-thoughts>.
10. Ulven AJ. Medical and Psychological Challenges in the Offshore Petroleum Industry. Int Marit Health 2009;60(1-2):40-2.